

Kazimierz Wiczorkowski

"Tu powstaje człowiek", Virginia
Satir, tł. Łucja Ochmańska,
Małgorzata Trzebiatowska, Gdańsk
2002 : [recenzja]

Studia nad Rodziną 8/1 (14), 209-211

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Oprócz szerokiej krytyki literatury przedmiotu, Beatriz Vollmer analizuje różnorodne prądy filozoficzne, podejmujące zagadnienia płci oraz różne kierunki feminizmu. Zarówno jej rozprawa doktorska, jak i niniejsza publikacja odnawiają spojrzenie na płęć w kategoriach nierównomierności i komplementarności oraz uszczegóławiają filozoficzne wyjaśnienie równości, tożsamości, różnicy i podobieństwa w kontekście męskości i kobiecości. Być może największym wkładem w to zagadnienie jest ta właśnie nowa perspektywa rozpatrywania zróżnicowania płci” – tak brzmi recenzja wydawcy, umieszczona na okładce prezentowanej książki. I choć ostatnie zdanie wydaje się brzmieć nieco krytycznie, niewątpliwie jest to lektura obejmująca niezwykle szeroki wachlarz zagadnień, którym warto poświęcić i czas, i dyskusje.

Teresa Mazan

Virginia Satir, Rodzina. Tu powstaje człowiek, tłum. Łucja Ochmańska i Małgorzata Trzebiatowska, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2002, 357s. (oryg.: *The New People Making*, Science and Behavior Books, Inc., 1988)

Celem prac Virginii Satir było wspieranie ludzi w odzyskiwaniu przez nich człowieczeństwa. Za bardzo ważny aspekt życia człowieka i życia rodzinnego uważała komunikację. Rozwinęła szczególnie techniki terapii rodzin. Celem jej terapii ma być stworzenie w komunikacji członków rodziny pętli zwrotnych (cykle komunikacyjne zwrotnie sprzężone) oraz stworzenie warunków, w których uczestnicy terapii mogliby się samorealizować. Wykorzystując doświadczenia z pracy z rodzinami na całym świecie, V. Satir napisała m. in. książkę, która podkreśla znaczenie rodziny w kształtowaniu jej członków. Każdy z nas, poprzez własną samoocенę, zdolność komunikowania się, wyznawane wartości i umiejętność współlistnienia z innymi przyczynia się do tworzenia świata. Jednocześnie ten świat ma jakiś wpływ na kształtowanie człowieka. Poczucie odpowiedzialności za to, co dzieje się wokół powinno nas motywować do pracy nad sobą. Książka łączy elementy psychologii humanistycznej z komunikacyjno-teoretycznymi koncepcjami grupy Pálo Alto (Bateson, Bandler, Grinder). Techniki terapii rodzin V. Satir oparła na czynnikach intrapsychicznych i interpersonalnych.

V. Satir rozpoczyna książkę propozycją zastanowienia się nad swoją rodziną. Musimy najpierw wiedzieć jaki jest stan naszej rodziny. Podkreśla rolę wartości w życiu człowieka oraz rolę poczucia własnej wartości u każdego człowieka. Poczucie własnej wartości traktuje jako źródło energii jednostki. Uważa, że aby istniała dobra komunikacja między ludźmi, muszą oni mówić i słuchać. Konieczne jest dzielenie się problemami, osiągnięciami, wiedzą. Większość problemów w rodzinie wynika z niewłaściwej komunikacji. Członkowie wielu rodzin nie rozma-

wiąją ze sobą i stają się dla siebie obcymi ludźmi. W związkach między dwojgiem ludzi V. Satir wyróżnia następujące kategorie komunikacyjne: pacyfista (narzuca swoją wolę), oskarżyciel (czyni wyrzuty, szuka odpowiedzialnych za wszystko), komputer (pedant, wszystko kalkuluje, ocenia), mętlik (prowadzi bałaganiarski, niezorganizowany tryb życia). Satir proponuje gry komunikacyjne (odgrywanie roli), które mogą przedstawiać procesy zachodzące w rodzinie w przejaskrawionej formie i wspomagać proces komunikacji w rodzinie (s. 100). W teorii programowania neurolongwistycznego wypracowano szereg specjalistycznych technik wspomagających tworzenie dobrych związków z ludźmi¹⁰.

Zasady, według których żyjemy związane są najczęściej z naszymi powinnościami i dotyczą takich problemów jak: gospodarowanie pieniędzmi, wykonywanie obowiązków, podziału pracy, zaspokajanie indywidualnych potrzeb członków rodziny i sposobów postępowania w różnych sytuacjach (s. 114). Dla harmonijnego funkcjonowania rodziny dobrze jest przyjąć pewne zasady dotyczące komentowania zdarzeń w rodzinie. Satir wyróżnia tu kilka takich zasad, np: zasada ludzkie – nieludzkie, ukryte – nieukryte, konstruktywne – destruktywne. Wszystkie procesy zachodzące w rodzinie tworzą rodzaj systemu. V. Satir proponuje zastanowić się jaki rodzaj systemu w naszej rodzinie funkcjonuje, czy ma on charakter systemu otwartego czy zamkniętego. Funkcjonujący system tworzą następujące elementy: cele lub plany rodzinne, elementy systemu (członkowie rodziny, dorośli, dzieci), określony porządek między współdziałającymi elementami, siły pozwalające na zachowanie wewnętrznemu systemowi odpowiedniej ilości energii, sposoby interakcji z otoczeniem itp. Głównymi architektami rodziny jest para rodziców. Zwykle to oni planują, stawiają określone cele, wymagania, od nich zależą ograniczenia. Jednak modele współpracy w rodzinie mogą być różne. Na różnych etapach rozwoju rodziny wpływ na podejmowanie decyzji mają również dzieci. Ich zdanie liczy się coraz bardziej. W rodzinach wielopokoleniowych architekturą rodziny mogą być dziadkowie. Satir rozważa także problemy rodzin nietypowych: mieszanym, niepełnym (s. 151). Jako jeden z mechanizmów funkcjonowania rodziny proponuje tworzenie tzw. mapy rodziny, która powinna określać dokąd zmierzamy, co robimy, kim jesteśmy, kształtować styl życia i siatkę powiązań. W wychowaniu dzieci Satir proponuje tzw. matrycę rodzinną, która opisuje na jakiego człowieka chcemy wychować dziecko, w jaki sposób możemy się do tego przyczynić, jak określić proces kształtowania człowieka (s. 195). Trzeba tu uwzględnić czynniki oddziaływania otoczenia i warunki przekazywania dziecku wiedzy o nim samym, o innych, o życiu, Bogu, o świecie. W procesie kształtowania człowieka uwzględnić trzeba takie zagadnienia jak: realizm życia, wrażliwość, duchowość, siła oddziaływań, seksualność, niepowtarzalność, odpowiedzialność i podejmowanie decyzji, delikatność itd. W procesie projektowania i budowania rodziny Satir

¹⁰ L. Dercs, *Techniki NLP w tworzeniu dobrych związków z ludźmi*, Gdańsk 2003, s. 255.

widzi możliwość wykorzystania takich metod jak: nakazowa, głosowanie, poszukiwań, praktyczna. Proponuje uwzględnić też priorytety, spotkania, stosunek do czasu, docenianie siebie i innych, negatywne aspekty życia, role życiowe, pracę. Dyskusji poddaje problemy rodziny wielopokoleniowej, cykl życia i rozwój człowieka, problemy funkcjonowania w społeczeństwie, problemy starości. Zwraca uwagę na zagadnienia generalne, które sprzyjają rozwojowi rodziny, a które nie zawsze bezpośrednio od niej zależą: pokój pomiędzy ludźmi, pokój w rodzinie, pokój na świecie. Uwzględniając aktualne uwarunkowania rozważa jaka powinna i jaka może być rodzina przyszłości.

Drogę rozwoju V. Satir charakteryzuje W. Walker¹¹. Prezentuje podstawowe koncepcje i duchowość jej psychoterapeutycznych metod oraz cele i podstawowe zasady pracy terapeutycznej Satir. Poprawiają one poczucie własnej wartości i całą sferę komunikacji z otoczeniem. V. Satir bardzo rzetelnie podchodziła do pracy i cieszyła się ogromnym szacunkiem, zarówno u współpracowników, jak i u osób korzystających z jej metod terapeutycznych.

Książka V. Satir wspiera rodzinę w jej edukacji, może przyczynić się do rozwoju pracy nad sobą i kształtowania rodziny w kierunku doceniania wartości uniwersalnych i konkretnych. V. Satir w swojej książce ukazuje silny związek między życiem rodziny i tym, na jakich ludzi wyrastają wychowane w niej dzieci. Pisze o tym, jak ważne jest, by zapewnić im godne, pełne miłości i wzajemnej akceptacji warunki rozwoju. Książka zawiera bibliografię i indeks rzeczowy.

Kazimierz Wieczorkowski

Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji nt. „Aborcja-przyczyny-następstwa-terapia”, Warszawa 20-22.06.2004.

Pod patronatem Komitetu Nauk Demograficznych Polskiej Akademii Nauk, Rzecznika Praw Dziecka oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii odbyła się w Warszawie w dniach 20-22 czerwca 2004 r. Międzynarodowa Konferencja nt. „Aborcja-przyczyny-następstwa-terapia”.

Płód ludzki (łac. *nasciturus* – tzn. „mający się urodzić”), posiada swoje własne ogólnoludzkie prawo – prawo do narodzin. Jednak to najbardziej podstawowe prawo nie zawsze bywa przestrzegane – nawet przez rodziców „mającego się narodzić”¹². Wiele współczesnych społeczeństw jest nieprzychylnie nastawionych dla

¹¹ W. Walker, Przygoda z komunikacją. Bateson, Perls, Satir, Erickson, Bandler, Grinder. Początki NLP, tłum. J. Mańkowska, Gdańsk 2001, s. 235.

¹² Por. L. Dyczewski, Los dziecka poczętego, w: W imieniu dziecka poczętego, red. J. W. Gałkowski i J. Gula, Rzym-Lublin 1991, s. 99.